

KW eller MW? Hvad skal Udviklingsbankerne satse på?

Wolfgang Mostert

El & Energi 2001

”Lige i starten, der vi opbyggede enheden for Vedvarende Energitprojekter var der ikke så meget lave. Nu er der pludselig for meget for os tre ansatte!” siger Kirstine Damkjær, der for godt for et halvt år siden skiftede sit job i Eksport Kredit Fonden ud med en ansættelse ved IFC’s Power Department i Washington. IFC er den del af Verdensgruppen, der beskæftiger sig med fremme af privatinvesteringer i udviklingslande og Østeuropa gennem aktieinvesteringer i nyoprettede selskaber. Ligesom herhjemme IFU/IFØ-fonden.

Man skal ikke gå længere end 10 år tilbage for at finde en tid, hvor investeringer i vedvarende energi var noget ansatte i Verdensbankens Power Department forbandt med investeringer i store vandkraftanlæg. Hvis det stod højt til, var afdelingens kraftværksingeniører og økonomer klar over at Verdensbankens ESMAP-program rodede med solenergi- og biomasseprojekter. Man kiggede med foragt på arbejdet, og følte, at programmet spildte Verdensbankens tid og penge: der var tale om anlæg i sølle kW størrelse som ikke gav finansieringsafløb for Verdensbanken. De var ikke ”bankable”, som det hed i det interne fagsprog. Det var noget andet med de store vandkraftprojekter: de gav masser af MW, der var tale om store lån, risiko var begrænset og transaktionskostningerne – udgifter til forundersøgelser, advokatsalærer til kontrakter, m.m. – var små i forhold til finansieringssummen.

Holdningen var lige så negativ med hensyn til projekter der vedrørte elektrificering af landdistrikter i ulande. De var tabsgivende for de statslige elselskaber og lån fra Verdensbanken ville forringe deres i forvejen svage finansielle situation yderligere.

Kræfter i banken arbejdede på at få ”taberne” i ESMAP smidt ud af banken og de alternative aktiviteter lukket – de var noget for NGOer, ikke for en seriøs udviklingsbank. De traditionelle energiprojekter var til gengæld populære. I enkelte år gik mellem en fjerdedel og en femtedel af bankens samlede udlån til energiprojekter, fortrins til elsektoren. Kraftværksingeniørerne nød prestige som ægte udviklingshelte.

10 år senere har piben fået en anden lyd: ”Omstil jer eller forsvind,” var den klare besked fra James Bonds afslutningstale, der lukkede Verdensbankens ”Energy Week” i maj 2000. James Bond, der var Direktør for Energi forlød den ”synkende skude” ved at overtage en anden stilling i banken. ”Energisektorens andel af bankens udlån har været stærkt faldende gennem 90erne. Vores långivning passer ikke til de store private elselskabers behov. Vi er ikke konkurrencedygtige overfor deres alternative finansieringskilder, hverken i hurtighed eller i renteniveau. Der er ikke længere behov for traditionelle energiøkonomer og ingeniører i banken. I må være i stand til at udvikle koncepter for hvordan små vedvarende energiprojekter og projekter indenfor energibesparelser kan pakkes til større enheder, der er egnet til Verdensbank-finansiering. Dem der ikke er i stand til det vil blive fyret, de fleste er der allerede. Energi er ved at forsvinde som selvstændig sektor fra Verdensbankens portefølje”.

Hvad skete der i den mellemliggende periode? Rent specifikt har den stigende miljøbevidsthed gjort opførslen af nye store vandkraftanlæg nogenlunde lige så politisk ukorrekt som hypotetisk finansiering af nye kernekraftværker. Mere bredt betragtet skete der det, at Verdensbanken allerede

tidligt i 90'erne hoppede på privatiseringsbølgen: embedsmænd, der aldrig havde arbejdet i en privat virksomhed blev glødende fortalere for den private sektors overlegne effektivitet. Der var ikke tilstrækkelig udviklingsfinansiering i verden til at dække de store investeringsbehov til udbygning af elkapaciteten i udviklingslandene. Derfor måtte man tiltrække privat kapital til at løse opgaven. Banken koncentrerede sin tekniske assistance om at fremme reformer i elsektoren, der skabte egnede rammebetingelser for private investeringer. Det medførte at banken gjorde sig selv overflødig de steder, hvor det lykkedes.

Til gengæld blev IFCs rolle i energisektoren mere omfattende: mange private investorer så og ser deltagelse af IFC som med-investor og ejer i et energiselskab, der oprettes i et uland, som garant for, at selskabet ikke bliver presset politisk af magthaverne når først investeringen er gennemført. Som bekendt er det et problem, som store udenlandske elselskaber, senest ENRON, er løbet ind i i forbindelse med IPP-projekter i Pakistan, Indien og Indonesien. Et eksempel på IFC's rolle er aftalen fra Oktober 2000 om at investere US\$9 millioner i et 28 MW kraftvarme anlæg til US\$25.8 der opføres af et private kraftværkselskab i en industripark beliggende i Andhra Pradesh. Hovedparten af el- og den termiske produktion forbruges lokalt. Selskabet sælger, under en licens udstedt af statens politik for små kraftværker, el direkte til industri-virksomheder gennem korttidskontrakter, mens en "wheeling"-afgift betales til det statslige transmissionsselskab. Endvidere sælges procesdamp og termisk energi til køling til virksomheder i industriparken. Vægtforskydningen internt i Verdensbankgruppen resulterede sidste år i, at Verdensbankens Infrastrukturafdeling blev slået sammen med IFCs Infrastrukturafdeling.

Det kommer der et ganske interessant parspil – og produktiv intern konkurrence - ud af.

Verdensbanken søger at omdefinere sin långiverrolle. Der er fortsat statslige transmissions-selskaber, der er oplagte kandidater til klassiske Verdensbanklån. Men ellers er det miljøhensyn og 90ernes tredje større trend: fattigdomsorienteringen, der får hjernevindingerne til at vibrere hos energieksperterne. Nu er det gamle ESMAP-veteraner, der er kommet højt i kurs, og som man opmærksomt lytter til, hvis man ønsker at overleve i banken. De små kW er pludselig blevet interessante fordi summen af mange små kW, vel anbragt i landområderne, kan give et stort bidrag til at nedbringe det store antal af husholdninger i verden (to milliarder), der ikke har adgang til el. Endvidere kan de give et bidrag til at formindske stigningen i CO2 udslip. Kyoto-instrumenterne sikrer et kommercielt marked for tidligere "urentable" vedvarende energiteknologier. Det samme gør for landelektrificering elreformer, der opretter subsidiefonde for investeringer i elektrificering af landområder, og som åbner adgang for private investeringer i elforsyningen. Dette skaber mulighed for at Verdensbanken kan give lån til nationale udviklings- og kommercielle banker, som disse kan videreudlåne til elselskaber, der investerer i landelektrificeringen.

"Det kræver dog at nogle gordiske knuder bliver hugget over," forklarer Arun Sanghvi, der er "Thematic leader for renewable energy and for rural electrification" i Verdensbanken. Han leder AFRREI-programmet der med stærk finansiel støtte fra Danida søger at udvikle nye organisationsformer for elektrificering af landområder. "De store udenlandske elselskaber står ikke kø for at investere i land-elektrificering," fortsætter Arun Sanghvi, "de foretrækker de sikre investeringer i store kraftværker, der sælger strøm til transmissionsselskabet og/eller de store distributionsselskaber. Investorerne skal trækkes til området gennem et stort forarbejde, der skal udarbejdes materiale med information om efterspørgselsforhold og investeringsomkostninger, og andre tiltag der kan reducere forberedelsesomkostningerne til elselskaberne. Samtidig skal der gives støtte til at den lokale befolkning selv kan opstarte lokale elselskaber under forskellige

selskabsformer. Endvidere er vi klar over, at elektrificering alene ikke skaber udvikling i området. For at bekæmpe fattigdommen skal vi bidrage med yderligere tiltag, der sikrer en afsmittende virkning på telekommunikation, sundhed, uddannelse og produktionssektorerne.”

De ansatte i IFC beskæftiger sig om muligt med endnu mere eksotiske tiltag. IFC var sidste år initiativtager til oprettelsen af Renewable Energy and Energy Efficiency Fund (REEF), den første globale aktiefond, der udelukkende investerer i den slags projekter. IFC vurderer at det potentielle marked for sådanne projekter er på mindst US\$2 milliarder over de næste fem år, og REEF vil investere op til US\$100 millioner i dem. En parallel facilitet oprettet af IFC vil give lånefinansiering op til US\$100 millioner.

Hvad slags projekter får støtte af IFC. Kristine Damkjær selv besøgte i begyndelsen af februar 2001 Indien, hvor IFC har til hensigt at være medinvestor i en 20-40 MW vindfarm. Danske konsulenter er med – Søren Gjerding og Kim Dyre fra Tripod tager med på rejsen. Indenfor solenergi kan nævnes IFCs aktieinvestering i ”Soluz Honduras” under IFCs ”Small and Medium Scale Enterprise Program”. Soluz Honduras tilbyder energiforsyning baseret på fotovoltaiske systemer på ”fee for service”, dvs. mod månedlig brugeravgift til husholdninger, der ikke er tilknyttet elnettet. Foreløbigt forsyner Soluz Honduras 3000 kunder på den måde. Nu er det ikke engang kW, det er Wp, vi taler om.

For interesserede: Kristine Damkjær Telefon: +1 202 473 08 17 og Emailadresse: kdamkjaer@ifc.org